

**VENÄJÄ: TIEDONHANKINTAMATKA MOSKOVAAN
MARRASKUUSSA 2018**

JEHOVAN TODISTAJAT VENÄJÄLLÄ

17.4.2019

Maatietopalvelu
Tiedonhankintamatkaraportti

**TURVAPAIKKA-,
MAAHANMUUTTO- JA
KOTOUTTAMISRAHASTO**

Euroopan unionin tuella

JOHDANTO

Tämä raportti on laadittu osana Euroopan unionin turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) rahoittamaa FAKTA-hanketta.¹ Kaksi Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun tutkijaa vieraili Moskovassa tiedonhankintamatkalla marraskuussa 2018. Matkan tavoitteena oli kerätä tietoa rikosprosessin kulusta Venäjällä, Pohjois-Kaukasian tilanteesta, Jehovan todistajien tilanteesta, ekstremismin vastaisen lainsäädännön soveltamisesta sekä kansalaisuuden ja passin myöntöprosesseista. Tämä raportti käsittelee Jehovan todistajien tilannetta Venäjällä.

Matkan aikana haastateltiin useita Venäjällä toimivia kansalaisjärjestöjä, asiantuntijoita, tutkijoita ja kansainvälisiä järjestöjä sekä viranomaisten edustajia. Osa haastatelluista halusi tulla mainituksi matkaraporteissa nimettömänä lähteenä. Lisäksi matkalla luotiin kontaktiverkostoa kansainvälisiin ja kansallisiin toimijoihin. Kontaktiverkostolta voidaan hankkia vastaisuudessa tietoa Venäjän tilanteesta Maahanmuuttoviraston päätöksenteon tueksi.

¹ Lähtömaatiedon tiedonhankintamatkakäytännön kehittämishanke vuosina 2017–2020.

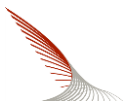

Sisällys

1. Jehovan todistajien tilanne Venäjällä.....	3
1.1. Jehovan todistajien organisaation toiminnan kieltäminen huhtikuussa 2017.....	3
1.2. Näkemyksiä Jehovan todistajien tilanteesta	4
2. Jehovan todistajiin kohdistuneet viranomaistoimet	7
2.1. Lähetystyö.....	7
2.2. Vanhempien oikeuksien rajoittaminen	7
2.3. Asepalvelus.....	8
2.4. Koululaitos	8
2.5. Työelämä	9
2.6. Terveystieteidenhuolto	10
3. Muihin uskonnollisiin vähemmistöihin kohdistuneet viranomaistoimet	11
4. Jehovan todistajien tilanne Venäjällä lähitulevaisuudessa	11
5. Venäjälle palaavat Jehovan todistajat.....	13
Lähteet	14

Tietoa raportista

Tämä Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun kirjoittama raportti on laadittu Euroopan unionin maatiedon analysointia koskevan laatuohjeistuksen sekä tiedonhankintamatkoja koskevan ohjeistuksen mukaisesti. Raportti perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin. Raportissa hyödynnetään tiedonhankintamatkan aikana tehtyjä haastatteluja ja sitä on tarvittaessa täydennetty kirjallisella lähdeaineistolla. Käytetyn lähdemateriaalin määrä on rajallinen, eikä raportti ole tyhjentävä. Kattavan kuvan saamiseksi raporttia ei pidä käyttää päätöksenteossa yksinään, vaan yhdessä muiden lähteiden kanssa. Se, että jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei mainita raportissa, ei tarkoita sitä, että tällaista tapahtumaa ei koskaan tapahtunut tai että henkilö tai organisaatio ei ole olemassa. Raportti perustuu maatietopalvelun itsenäiseen tutkimukseen ja analyysiin. Maatietopalvelu vastaa raportin sisällöstä. Raportissa esitetyt näkemykset ja lausunnot eivät välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston kantaa, eikä raportti ole oikeudellinen arvio tai poliittinen lausunto.

1. Jehovan todistajien tilanne Venäjällä

1.1. Jehovan todistajien organisaation toiminnan kieltäminen huhtikuussa 2017

Venäjän korkeimman oikeuden päätöksellä Jehovan todistajien organisaation toiminta kiellettiin ja se luokiteltiin huhtikuussa 2017 ekstremistiseksi, eli äärijärjestöksi. Korkeimman oikeuden tekemän päätöksen jälkeen Jehovan todistajiin ja heidän yhteisönsä on Venäjällä kohdistunut erilaisia viranomaistoimia, esimerkiksi omaisuuden takavarikkoja, kotietsintöjä, pidätyksiä, tekaistuja syytteitä, tutkintavankeuksia, kotiarestejä sekä matkustuskieltoja.² Poliisin ja lainvalvontaviranomaisten on kerrottu tehneen Jehovan todistajiin kohdistettuja ratsioita yhteensä 36 Venäjän eri alueella.³ Venäjällä on yhteensä noin 170 000 - 175 000 aktiivisesti Jehovan todistajien uskontoa harjoittavaa henkilöä.⁴ Arvion mukaan noin 5 000 yhteisön jäsentä on lähtenyt maasta organisaation toiminnan kieltävän oikeuden päätöksen jälkeen.⁵

Ekstremismin vastaisen lainsäädännön puitteissa rikosprosessissa olevia Jehovan todistajia syytetään pääosin Venäjän rikoslaissa kielletyn ekstremistisen organisaation toiminnan järjestämisestä (282.2 § k. 1) ja kielletyn ekstremistisen organisaation toimintaan osallistumisesta (282.2 § k. 2) sekä muutamia henkilöitä ekstremistisen toiminnan rahoittamisesta (282.3 § k.1). Osa syytetyistä on lisätty myös Venäjän federaation finanssivalvonnan (Rosinfomonitoring) listalle henkilöistä ja organisaatioista, joiden osallisuudesta ekstremistiseen toimintaan tai terrorismiin on näyttöä.⁶ Tammikuuhun 2019 mennessä Venäjän Jehovan todistajien yhteisön jäsenet olivat tehneet heihin kohdistuneiden viranomaistoimien vuoksi yli 40 valitusta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen.⁷

Jehovan todistajiin kohdistuneiden viranomaistoimien on vuoden 2019 alussa raportoitu jatkuneen. Jehovan todistajien koteihin on tehty etsintöjä ja heitä on otettu kiinni ja pidätetty eri puolilla Venäjää, muun muassa Uljanovskissa, Arkangelissa, Saranskissa, Magadanissa, Krimin niemimaalla ja Kuriilien saarilla.⁸ Joitain Jehovan todistajia on siirretty tutkintavankiloista kotiarestiin, osa on vapautettu kotiarestista ja asetettu matkustuskieltoon.⁹ Helmikuussa 2019 Surgutin kaupungissa otettiin kiinni 40 Jehovan todistajaa ja seitsemän kotietsintöjen yhteydessä pidätettyä Jehovan todistajaa on raportoinut heihin rikostutkintaviranomaisten tiloissa kohdistuneesta kidutuksesta.¹⁰ Surgutin tutkintakomitean kerrotaan lausuneen, että raportoidut

² World headquarters of Jehovah's witnesses 15.1.2018; Свидетели Иеговы в России 2019b; Landinfo 29.1.2019

³ Radio Free Europe/Radio Liberty 28.3.2019

⁴ Свидетели Иеговы в России 2019a; YouTube/JW.assembly 8.2.2019

⁵ YouTube/JW.assembly 8.2.2019

⁶ Forum 18 News Service 19.2.2019; Свидетели Иеговы в России 2019b, Федеральная служба по финансовому мониторингу 2019

⁷ Центр "Сова" 18.1.2019

⁸ Свидетели Иеговы в России 23.1.2019; Свидетели Иеговы в России 29.1.2019; Свидетели Иеговы в России 7.2.2019a; Свидетели Иеговы в России 19.2.2019a; Свидетели Иеговы в России 28.2.2019; Свидетели Иеговы в России 1.3.2019a; Свидетели Иеговы в России 1.3.2019b; Свидетели Иеговы в России 20.3.2019a; Свидетели Иеговы в России 20.3.2019b

⁹ Свидетели Иеговы в России 13.2.2019; Свидетели Иеговы в России 21.2.2019; Radio Free Europe/Radio Liberty 22.2.2019b

¹⁰ Свидетели Иеговы в России 19.2.2019b; Свидетели Иеговы в России 20.2.2019; Radio Free Europe/Radio Liberty 20.2.2019; Radio Free Europe/Radio Liberty 22.2.2019a; Radio Free Europe/Radio Liberty 5.3.2019

fyysiset vammat johtuvat pidätetyistä itsestään.¹¹ Venäjällä jo vuosia asuneen tanskalaisen Jehovan todistaja Dennis Christensenin pidätys toukokuussa 2017 ja sitä seurannut tutkintavankeus herättivät paheksuntaa myös kansainvälisesti. Christensen tuomittiin helmikuussa 2019 kuuden vuoden vankeusrangaistukseen ekstremistiseksi luokitellun organisaation toiminnan järjestämisestä (rikoslaki 282.2 § k. 1). Tuomiosta aiotaan valittaa.¹² Christensenille langetettu tuomio herätti vastustusta kansainvälisesti ja esimerkiksi Euroopan Unioni ja YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun toimisto ovat ilmaisseet tyytymättömyytensä oikeuden päätökseen.¹³ Toinen Venäjällä jo vuonna 2016 pidätetty Jehovan todistaja, Arkadya Akopyan, vapautettiin maaliskuussa 2019 hänelle muutama kuukausi aiemmin langetetusta yhdyskuntapalvelutuomiosta, sillä Akopyanin syyteperustetta koskevaan rikoslain kohtaan tehtiin muutos¹⁴ vuoden 2019 alussa.¹⁵

1.2. Näkemyksiä Jehovan todistajien tilanteesta

Venäläisen ekstremismiin, uskontoon ja ksenofobiaan erikoistuneen informaatio- ja tutkimuskeskus SOVA:n (Информационно-аналитический центр «СОБА») johtajan Aleksandr Verhovskin mukaan Jehovan todistajien tilanne on epäselvä. Valtio ei voi kieltää uskontoa, mutta kun uskonnollinen organisaatio kielletään, niin käytännössä se tarkoittaa sitä, että kielletyn uskonnollisen organisaation jäsen ei voi täysimittaisesti harjoittaa uskontoaan. Venäjän perustuslain ja terrorisminvastaisen lainsäädännön välillä hän näkee ristiriidan: ekstremistiseksi määritellyn organisaation kaikki toiminta on kiellettyä ja organisaation toiminnan jatkamista pidetään lainvastaisena, toisaalta perustuslaki takaa uskonnon harjoittamisen vapauden yhdessä tai muiden ihmisten kanssa.¹⁶

Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutin (ven. Институт Европы Российской академии наук, РАН) sosiaalisen ja poliittisen tutkimuksen osaston johtavan tutkijan Roman Lunkinin mukaan Jehovan todistajien tilanne on ristiriitainen. Viranomaisten näkökulma on, että Jehovan todistajat voivat edelleen yksilöllisesti harjoittaa uskontoaan. Tilanne on Lunkinin mukaan monimutkainen ja juridisesti ristiriitainen. Jehovan todistajat julistettiin ekstremistiseksi ja siksi organisaatio sekä sen julkaisema lehti lakkautettiin. Toisaalta yhteisön harjoittama ideologia ei ole ekstremistinen eikä kielletty. Virallisesti, tai periaatteessa, uskontoa voi harjoittaa, mutta käytännössä sitä varten on kokoonnuttava yhteen. Samaan aikaan syyttäjänlaitos ja Venäjän turvallisuuspalvelu FSB pitävät Jehovan todistajien kokouksia lainvastaisina. Järjestysviranomaiset voivat myös esimerkiksi tuoda Jehovan todistajien lehtiä mukanaan ja laittaa niitä salaa kokoustiloihin. Lunkinin mukaan monet virkamiehet käyttävät yleisesti Jehovan

¹¹ Radio Free Europe/Radio Liberty 28.3.2019

¹² Свидетели Иеговы в России 7.2.2019b; Jehovah's Witnesses in Russia 6.2.2019; Human Rights Watch 6.2.2019; World Headquarters of Jehovah's Witnesses 02/2019, s. 3

¹³ World Headquarters of Jehovah's Witnesses 02/2019, s. 4; Jehovah's witnesses 19.2.2019

¹⁴ Muutos rikoslain 282 § k. 1 soveltamisen osalta, jossa Venäjän federaation hallinnollisia rikkomuksia koskevaan lakiin lisättiin 20.3¹ §, joka on samansisältöinen rikoslain 282 § 1 k. kanssa. Lainmuutoksen seurauksena rikoslain 282 § k. 1 mukaiset teot käsitellään hallinnollisina rikkomuksina 20.3¹ § mukaan, jollei tekoon liity rikosoikeudellisesti rangaistavaa toimintaa ja rikoksesta epäiltyä henkilöä ole kuluneen vuoden aikana jo kertaalleen tuomittu vastaavanlaisesta hallinnollisesta rikkomuksesta. Lähde: Официальный интернет-портал правовой информации 2019a; Официальный интернет-портал правовой информации 2019b

¹⁵ Свидетели Иеговы в России 1.3.2019; Центр «СОБА» 28.12.2018

¹⁶ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

todistajien yhteisön ja sen jäsenien tilannetta hyväkseen edetäkseen urallaan ja osoittaakseen kuinka tehokkaasti he työssään toimivat äärijärjestöjä vastaan.¹⁷

Norjan maatietopalvelun tammikuussa 2019 julkaistussa raportissa Euroopan Jehovan todistajien yhdistyksen Moskovan edustajan kerrotaan todenneen, että huhtikuun 2017 yleisestä kiellosta huolimatta Jehovan todistajien yhteisön jäsenet ovat jatkaneet toimintaansa. Jehovan todistajien tulee kuitenkin olla huomattavasti varovaisempia kuin aiemmin, sillä he pelkäävät joutuvansa toiminnastaan oikeudelliseen vastuuseen. Heillä on edelleen tapaamisia ja he jatkavat uusien jäsenten hankkimista, sillä kokouksiin osallistuminen ja lähetystyö ovat osa yhteisön jäsenenä olemista ja uskontoa. Jehovan todistajien toiminnasta kokonaan pois jättäytyneitä ja yhteydenpidon lopettaneita ei pidetä yhteisön jäsenenä, kuten ei myöskään niitä, jotka jättävät noudattamatta yhteisön yhteisiä sääntöjä.¹⁸

Jehovan todistajia vastaan on nostettu syytteitä kokousjärjestelyihin ja kokouksiin osallistumisen perustella. Yhteisön jäsenet ovat epävirallisesti kokoontuneet tilaisuuksiin rukoilemaan ja lukemaan raamattua yhdessä, minkä viranomaiset ovat katsoneet ekstremistiseksi luokitellun organisaation toiminnan jatkamiseksi.¹⁹ Esimerkiksi Kamtšatkan niemimaalla, Kostroman kaupungissa ja Belgorodissa on aloitettu rikostutkintoja Jehovan todistajia vastaan sillä perusteella, että he ovat järjestäneet yksityisasunnossa kokoontumisia ja jumalanpalveluksia. Belgorodin tapauksessa viranomaisten kerrotaan asentaneen Jehovan todistajien asuntoon piilokameran, jolla perhettä ja asunnossa järjestettyä kiellettyä toimintaa oli seurattu kymmenen kuukauden ajan.²⁰

Lunkinin mukaan eri viranomaiset suhtautuvat Jehovan todistajiin eri tavalla. Sosiologian tutkijana hän on havainnut, että toimeenpanevat viranomaiset eivät juuri puutu Jehovan todistajien toimintaan. Paikalliset virkamiehet voivat seurata miten syyttäjä ja turvallisuuspalvelu toimeenpanevat korkeimman oikeuden vuoden 2017 päätöstä, esimerkiksi takavarikoimalla omaisuutta ja lakkauttamalla paikallisjärjestöjä. Poliisi on melko passiivisessa roolissa ja se seuraa missä kokouksia järjestetään. Aktiivisimmin Jehovan todistajia vastaan toimii turvallisuuspalvelu FSB, koska sen vastuulla on valvoa ekstremististä toimintaa.²¹ Norjan maatietopalvelun raportissa todetaan, että esimerkiksi Jehovan todistajiin kohdistuvissa kotietsinnöissä ja pidätyksissä viranomaiset käyttävät väkivaltaa ja kovia otteita. Tämän kerrotaan johtuvan siitä, että vaikka Jehovan todistajat ovatkin rauhanomaisia, niin poliisin näkökulmasta Jehovan todistajia pidetään ekstremisteinä ja siksi viranomaistoimia toteutetaan terrorismin vastaisina operaatioina.²²

Lunkin näkee, että suhteessa Jehovan todistajien tilanteeseen Venäjän ortodoksisella kirkolla on passiivinen rooli. Melko monet tunnetut ortodoksisen kirkon johtajat ja papisto puhuvat, etteivät Jehovan todistajat ole mikään vaara Venäjälle, eivätkä he puhu yhteisön lakkauttamisen puolesta. Ortodoksisen kirkon kansainvälisen osaston johtajan on mainittu kerran todenneen, että Jehovan

¹⁷ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemia Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

¹⁸ Landinfo 29.1.2019, s. 11

¹⁹ Совет при Президенте Российской Федерации по развитию гражданского общества и правам человека 20.6.2018

²⁰ IA REGNUM 4.12.2018; TACC 2.8.2018; Лента.Ру 24.8.2018

²¹ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemia Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

²² Landinfo 29.1.2019, s. 13

todistajien lakkauttaminen olisi oikea päätös.²³ Norjan maatietopalvelun raportissa todetaan, että Venäjän viranomaiset ovat usean vuoden ajan pyrkineet vaikuttamaan Jehovan todistajien toimintaan ja vuonna 2017 yleinen kieltö saatiin voimaan. Ortodoksikirkon vahva asema Venäjällä on mainittu mahdollisena selittävänä tekijänä ja Jehovan todistajat nähdään kirkon eräänlaisena kilpailijana. Näyttöä ortodoksikirkon suoranaisestä osallisuudesta Jehovan todistajien yhteisön kieltävään oikeudenpäätökseen voimaan tuloon ei ole, mutta kirkon kerrotaan reagoineen oikeuden päätökseen positiiviseen sävyyn. Venäjällä kirkko näkee Jehovan todistajat ekstremisteinä, toisaalta samaan aikaan kirkko on ilmoittanut, ettei se kannata Jehovan todistajiin kohdistuvia rikosseuraamuksia.²⁴

Lunkinin käsitys on, että viranomaiset eivät tavoittele Jehovan todistajien yhteisön totaalista lakkauttamista Venäjällä. Kampanja Jehovan todistajia vastaan alkoi vuonna 2009, jolloin järjestön paikallisosastoja lakkautettiin ja heidän julkaisemansa kirjallisuus kiellettiin.²⁵ Vuonna 2009 Rostovin aluetuomioistuimien luokitteli 34 Jehovan todistajien julkaisua ekstremistiseksi. Lisäksi vuoden 2014 lopulla Venäjän korkein oikeus kielsi Jehovan todistajien jw.org -internetsivuston.²⁶ Vuoden 2015 marraskuussa Taganrogissa jo toistamiseen syytteessä olleet 16 Jehovan todistajaa tuomittiin yli viiden vuoden vankeusrangaistuksiin uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä. Vankeustuomiot olivat ehdollisia ja sakkotuomioita ei pantu täytäntöön. Taganrogin oikeustapausten ja viranomaistoimien katsottiin kuitenkin tähtäävän Jehovan todistajien toiminnan tukahduttamiseen ja pelotteluun.²⁷ Viimeisen kymmenen vuoden aikana yksittäisiin Jehovan todistajiin on raportoitu kohdistuneen fyysisiä hyökkäyksiä.²⁸

Vuoteen 2017 saakka viranomaisten tavoitteena ei Lunkinin näkemyksen mukaan ole ollut lakkauttaa yhteisöä kokonaan, eikä sitä ole asetettu tavoitteeksi myöskään vuoden 2017 jälkeen. Jehovan todistajien tilanne kuitenkin muuttui totaalisesti vuoden 2017 korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen. Rikosjuttuja on siitä lähtien nostettu yli 200. Esimerkiksi yhteisön kirjallisuuden säilyttäminen ja jakaminen voivat johtaa ehdolliseen vankeustuomioon ja kokoontuminen tai muu toiminnan harjoittaminen ehdottomaan vankeustuomioon. Vuonna 2017 tehty korkeimman oikeuden päätös antaa turvallisuusviranomaisille mahdollisuuden käyttää voimakeinoja Jehovan todistajia vastaan.²⁹

²³ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

²⁴ Landinfo 29.1.2019, s. 8-9

²⁵ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

²⁶ Jehovah's Witnesses 2018; Свидетели Иеговы в России 8.8.2018

²⁷ Jehovan todistajat 31.7.2014; Jehovan todistajat 5.12.2015; Свидетели Иеговы в России 8.8.2018

²⁸ Centre for Strategic and International Studies (CSIS) 06/2018, s. 68-73

²⁹ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

2. Jehovan todistajiin kohdistuneet viranomaistoimet

2.1. Lähetystyö

Lunkinin näkemys on, että lähetystoiminta on Jehovan todistajille hankalaa. Jehovan todistajien yhteisön julistaminen ekstremistiseksi sekä Venäjällä vuonna 2016 hyväksytyin niin kutsutun Jarovajan lakipaketin³⁰ edellytys siitä, että jokaisella lähetystyön tekijällä täytyy olla edustamansa organisaation antama ja hänet organisaation nimissä lähetystyöhön valtuuttava asiakirja, on vaikeuttanut lähetystyön tekemistä. Jehovan todistajilla ei voi olla hallussaan tällaista asiakirjaa. Heille on jäänyt jäljelle toimintamuoto, jossa he voivat hyvin rajoitetusti kertoa toiminnastaan mainitsematta kuitenkaan järjestönsä. Lähetystoimintaan valtuuttavan asiakirjan lisäksi henkilön jakaman kirjallisuuden on sakon uhalla oltava lain edellyttämällä tavalla merkitty. Perustuslaki takaa uskonnon vapauden ja lain mukaan ihmiset voivat puhua uskomuksistaan ja uskonnostaan, toisaalta viranomaistoiminta rajoittaa tätä vapautta.³¹ SOVA-keskuksen Verhovskin mukaan Jehovan todistajat eivät voi enää tehdä lähetystyötä, eli kertoa uskostaan kadulla tai kiertää kodeissa. Jehovan todistajat voivat kokoontua vain yksityisasunnoissa, mutta näitä kokouksia voidaan pitää lainvastaisina. Käytännössä lähetystyö ja rukoilu tapahtuvat nykyään perhepiirissä.³²

2.2. Vanhempien oikeuksien rajoittaminen

Venäjän korkein oikeus antoi 14.11.2017 lausunnon, jolla se ohjeistaa lapsen etua sekä vanhempien oikeuksien rajoittamista ja menettämistä koskevan lainsäädännön yhtenäisessä soveltamisessa. Vanhempien oikeudet voidaan viedä mikäli vanhemmat väärinkäyttävät oikeuksiaan, kuten osallistuvat yhteiskunnallisen tai uskonnollisen yhteisön tai muun vastaavan järjestön toimintaan, mikä on oikeuden tekemällä ja voimassa olevalla päätöksellä kielletty.³³

SOVA-keskuksen johtajan Verhovskin mukaan ekstremistiseksi luokitellun järjestön jäsenenä oleminen voi lain mukaan olla peruste vanhempainoikeuksien menettämiseksi, mutta sitä ei ole sovellettu Jehovan todistajiin. Teoreettisesti vanhempain oikeuksien poistaminen on mahdollista.³⁴ Norjan maatietopalvelun raportissa todetaan, ettei tietoa ohjeistuksen soveltamisesta Jehovan todistajiin ole, eikä tiedossa ole sen perusteella tehtyjä Jehovan todistajien lasten huostaanottoja. Korkeimman oikeuden lausunnon vuoksi lasten huoltajuuden menettäminen koetaan vakavana uhkana. Poliisi on kuitenkin useassa tapauksessa käyttänyt korkeimman oikeuden lausuntoa uhkailun välineenä, esimerkiksi viranomaisyhteistyöhön

³⁰ Terrorismin vastaiseen taisteluun liittyen Venäjällä hyväksyttiin kesällä 2016 niin kutsuttu Jarovajan paketti (ven. Закон Яровой), lakialoitteen tehneen Venäjän parlamentin edustajan Irina Jarovajan mukaan. Lakimuutoksella rajattiin muun muassa uskonnollisten aatteiden jakamisen mahdollisuuksia ilman rekisteröidyltä uskonnolliselta järjestöltä saatua lupaa sekä lähetystyön tekemistä. Lähde: The Guardian 26.6.2016; Ведомости 1.10.2018; Consultant.ru 2018

³¹ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

³² Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

³³ Supreme Court 2017

³⁴ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

painostamisen keinona.³⁵ SOVA-keskuksen mukaan tammikuussa 2019 Smolenskin alueella Jehovan todistajaa oli uhattu lapsen huostaan ottamisella.³⁶

2.3. Asepalvelus

Jehovan todistajat kieltäytyvät asepalveluksesta ja siksi he suorittavat vaihtoehdoisen kansalaispalveluksen (альтернативная гражданская служба). Tämä ei ole aiemmin ollut mikään ongelma. Verhovskin tiedossa ole tapauksia, joissa sotilastoimistossa asioinut Jehovan todistaja olisi samoin tein esimerkiksi pidätetty. On kuitenkin tapauksia, joissa asevelvollisen Jehovan todistajan uskonnollinen tausta on tullut esiin, ja sen vuoksi vaihtoehtoiseen kansalaispalvelukseen osallistuminen on häneltä evätty.³⁷

Norjan maatietopalvelun tammikuussa 2019 julkaisemassa raportissa mainitaan uskonnonvapauden toteutumisesta raportointiin keskittyvän Forum 18 -sivuston uutisoineen heinäkuussa 2017, että nuorilta miehiltä [Jehovan todistajilta] on uskonnollisen vakaumuksen perusteella evätty mahdollisuus suorittaa vaihtoehtoinen asepalvelus.³⁸

Euroopan Jehovan todistajien yhdistyksen edustaja Jaroslav Sivulski mainitsee huhtikuussa 2018 julkaistussa haastattelussa, että kahdeksalle kutsuntaikäiselle Jehovan todistajalle on eri alueiden sotilastoimistoissa ilmoitettu, että heille ei enää tarjota mahdollisuutta vaihtoehtoiseen asepalvelukseen.³⁹ Esimerkiksi Tšuvašian tasavallassa kutsuntakomitean kerrotaan tehneen päätöksen evätä Jehovan todistajalta mahdollisuus vaihtoehtoiseen palvelukseen ja hänet oli sijoitettu palvelukseen strategisiin ohjusjoukkoihin. Päätöstä määrätä ekstremistiseksi luokitellun organisaation edustaja asepalvelukseen strategisiin ohjusjoukkoihin pidetään ristiriitaisena.⁴⁰

2.4. Koululaitos

Venäjän koululaitoksen Lunkin toteaa olevan hyvin puolueeton, myös ideologisesti. Kouluissa ei nouse esiin lasten uskontoon tai muihin vastaaviin aiheisiin liittyviä ongelmia. Lunkin on SOVA-keskuksen sivuston kautta tullut tietoiseksi parista kolmesta tapauksesta, joissa Jehovan todistajien lapsia on koulussa osoitettu sormilla ja sanottu, että hän on Jehovan todistaja ja siten ehkä vaarallinen. Kouluissa ei ole huomattu sortoa Jehovan todistajia kohtaan. Päinvastoin, heitä kohtaan on havaittu jopa myötätuntoa siitä huolimatta, että heidän aggressiivinen lähetystyönsä on aiemmin voinut herättää kielteisiä tuntemuksia.⁴¹ Verhovskin mukaan kouluissa opettajat sanovat joskus jotain tuomitsevaa Jehovan todistajien uskonnosta.⁴²

³⁵ Landinfo 29.1.2019, s.14

³⁶ Центр "Сова" 31.1.2019

³⁷ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

³⁸ Landinfo 29.1.2019, s. 10

³⁹ Голос Америки 2018

⁴⁰ JW-ru.blogspot 2019

⁴¹ Lunkin Roman / Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁴² Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

Norjan maatietopalvelun raportissa tuodaan esiin, että heinäkuussa 2017 raportoitiin Jehovan todistajiin kohdistuneesta painostuksesta ja syrjinnästä kouluissa ja työpaikoilla.⁴³ Esimerkiksi huhtikuussa 2017 Kirovin alueella kaksi koululaista oli poistettu luokkahuoneesta, sillä he olivat vakaumukseensa vedoten kieltäytyneet laulamasta sodasta kertovaa laulua. Opettajan kerrotaan todenneen lasten äidille, että ”te [Jehovan todistajat] olette nyt ekstremistejä, eikä teille ei suoda mitään erivapauksia”. Huhtikuussa 2017 Rostovin alueella 14-vuotias tyttö oli kutsuttu puhutteluun rehtorin huoneeseen, jossa poliisi oli puhuttanut ja pelotellut tyttöä. Tytölle oli muun muassa kerrottu kuinka tytön Jehovan todistajiin kuuluva äiti pakottaa tytön osallistumaan terroristisen järjestön toimintaan. Lisäksi tyttöä oli kielletty menemästä Jehovan todistajien kokouksiin.⁴⁴ Toukokuussa 2017 Moskovan alueella 8-vuotias tyttö oli laulanut koulussa Jehovan todistajien lauluja ja puhunut Jumalasta luokkakavereiden kanssa, minkä seurauksena rehtori kutsui tytön vanhemmat puhutteluun ja uhkasi ilmoittaa asiasta poliisille, jos lapsi harjoittaisi koulussa koulunkäyntiin liittymätöntä toimintaa.⁴⁵

2.5. Työelämä

Norjan maatietopalvelun raportissa todetaan, että Euroopan Jehovan todistajien yhdistyksen mukaan työpaikalla avoimesti Jehovan todistajaksi tunnustautuva henkilö menettää luultavasti työnsä. Joitain Jehovan todistajia irtisanottiin työpaikasta heidän uskonnollisen vakaumuksensa vuoksi jo ennen korkeimman oikeuden huhtikuussa 2017 tekemää päätöstä. Tuolloin asiaan pystyi hakemaan oikeutta tuomioistuimista. Huhtikuun 2017 jälkeen tapauksia tuli useampia eikä niihin voi enää yrittää puuttua oikeusteitse. Työpaikasta irtisanominen on Jehovan todistajille yksi mahdollinen sanktio ja näin voi käydä erityisesti silloin, jos henkilö toimii opettajana, lääkärinä tai valtionhallinnossa.⁴⁶ SOVA-keskuksen mukaan tammikuussa 2019 Stavropolin aluepiirissä ja marraskuussa 2017 Novosibirskissa viranomaiset ovat tulleet Jehovan todistajan työpaikalle kuulustelemaan ja häiriköimään.⁴⁷ Vuonna 2017 pian korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen raportoitiin useita tapauksia, joissa Jehovan todistaja irtisanottiin tai pakotettiin irtisanoutumaan.⁴⁸ SOVA-keskus uutisoi kesäkuussa 2017 Jehovan todistajiin työpaikoilla kohdistuneista irtisanomisista, irtisanomisella uhkailusta, irtisanoutumiskehotuksista sekä työpaikan menettämisestä, mikäli työntekijä ei luopuisi uskonnostaan.⁴⁹ Euroopan Jehovan todistajien yhdistyksen edustaja Sivulski totesi huhtikuussa 2018 julkaistussa haastattelussa, että tiedossa oli tuolloin 13 irtisanomistapausta.⁵⁰

⁴³ Landinfo 29.1.2019, s. 10

⁴⁴ Свидетели Иеговы в России 15.5.2017; ОВД-Инфо 16.5.2017

⁴⁵ Свидетели Иеговы в России 29.5.2017

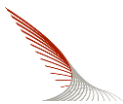
⁴⁶ Landinfo 29.1.2019, s. 14

⁴⁷ Центр "Сова" 31.1.2019; Центр "Сова" 12.12.2017

⁴⁸ Landinfo 29.1.2019, s. 10

⁴⁹ Центр "Сова" 6.6.2017

⁵⁰ Голос Америки 2018

2.6. Terveydenhuolto

Lunkinin mukaan Jehovan todistajiin terveydenhuollossa kohdistuvasta syrjinnästä ei ole oikeuden päätöksiä. Kaikki Jehovan todistajiin ja terveydenhuoltoon liittyvät tapaukset koskevat verensiirtoa ja alaikäisiä henkilöitä, joille verta on siirretty vastoin heidän vanhempiensa suostumusta.⁵¹ Jehovan todistajat eivät hyväksy verensiirtoja.⁵²

Venäjänkielisissä lähteissä terveydenhuoltoon ja Jehovan todistajiin liittyvät julkaisut käsittelevät lääketieteellisestä toimenpiteestä, poikkeuksetta verensiirrosta, kieltäytymistä. Julkaisuissa tuodaan esiin tapauksia, joissa Jehovan todistajan kerrotaan kieltäytyneen verensiirrosta, minkä seurauksena hoidettavan henkilön terveydentila on joko huonontunut tai henkilö on menehtynyt.⁵³

Norjan maatietopalvelun tammikuussa 2019 julkaiseman raportin mukaan terveydenhuollossa verensiirrosta kieltäytyminen on aiheuttanut Jehovan todistajille hankaluuksia. Venäjällä verensiirtoon tarvitaan potilaan suostumus. Syyttäjän toimisto on lähestynyt sairaaloita ja terveydenhuollon työntekijöitä kirjeitse ja ohjeistanut heitä raportoimaan tapauksista, joissa hoidettavana oleva Jehovan todistaja on kieltäytynyt verensiirrosta. Raportin mukaan ei ole tietoa siitä, että onko syyttäjän toimistolle raportoiduissa tapauksissa ryhdytty toimenpiteisiin, mutta ilmiannettuja on kerrottu pidettävän silmällä. Joissain tapauksissa verensiirrolle vaihtoehdoisen hoitomuodon tarjoamisesta on kieltäydytty ja henkilöä on vaadittu suostumaan verensiirtotoimenpiteeseen. Sairaaloiden ja hoitohenkilökunnan todetaan aloittaneen joitain oikeustoimia tilanteissa, joissa lapselle tehtävästä verensiirrosta on kieltäydytty.⁵⁴

Kesällä 2018 The New York Times uutisoi moskovalaisesta Jehovan todistajien perheestä, jossa vanhempien kieltäytyessä heidän nykyään 12-vuotiaalle lapselleen vauvana tehtyjen syöpähoitojen aikana suunnitellusta verensiirrosta lääkärit olivat todenneet, että viekää lapsenne pois ja antakaa hänen kuolla. Lasta oli tämän jälkeen hoidettu Pietarissa yksityisellä lääkäriasemalla vaihtoehdoisin, ilman verensiirtoa tehtävin hoitokeinoin.⁵⁵

⁵¹ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁵² Jehovan todistajat 2019

⁵³ РИА Новости 21.4.2017; 5-tv.ru 20.4.2018; Московский Комсомолец в Питере 21.5.2014; НТВ 23.5.2018

⁵⁴ Landinfo 29.1.2019, s. 14

⁵⁵ The New York Times 16.7.2018

3. Muihin uskonnollisiin vähemmistöihin kohdistuneet viranomaistoimet

Lunkinin näkemys on, että viranomaisten Jehovan todistajiin kohdistamat toimet pelottavat muita uskonnollisia vähemmistöjä Venäjällä. Esimerkiksi protestantit pelkäävät, että vastaavanlaiset viranomaistoimet koskevat myös heitä. Venäjällä huomattavassa vähemmistössä olevia pieniä protestanttisia yhteisöjä on valvottu Jarovajan lakipaketin perusteella ja heitä vastaan nostettuja rikosasioita käsitellään hallinto-oikeuksissa. Suurin osa näiden protestanttisten yhteisöjen ja heidän jäsentensä saamista sakoista koskee baptisteja, adventisteja ja helluntailaisia. Jehovan todistajien lisäksi protestanttipappeja on lähtenyt maasta. Monet Venäjän protestantit järjestävät kokouksiaan Suomen puolella rajakaupungeissa, sillä näin he voivat kokoontua maksamatta sakkoja. Lisäksi sakkoihin on tuomittu Hare Krishna -liikkeen edustajia, sillä myös heidän edustajien, kuten Jehovan todistajien, on oltava aktiivisia lähetystyössä. Lunkinin mukaan Jehovan todistajien tilanteen kehitys riippuu siitä, miten Venäjällä toimivien protestanttisten uskontokuntien tilanne vastaisuudessa kehittyy.⁵⁶ Lisäksi esimerkiksi skientologi-kirkkoon ja sen omaisuuteen on kohdistettu Venäjällä viranomaistoimia ja maaliskuussa 2019 turvallisuuspalvelu FSB teki Pietarissa ja Moskovassa ratsioita useisiin skientologiakirkon toimitiloihin.⁵⁷

4. Jehovan todistajien tilanne Venäjällä lähitulevaisuudessa

Lunkin uskoo, että Venäjän viranomaisten toiminta Jehovan todistajia vastaan jatkuu hyvin valikoivana. Viranomaistoiminta aiheuttaa maastamuuttoa ja maastamuutto jatkuu seuraavien 5-10 vuoden aikana. Noin 5000 Jehovan todistajaa on lähtenyt maasta vuodesta 2017 alkaen. Valtaosa Jehovan todistajista on Lunkinin näkemyksen mukaan tavallisia ihmisiä ja he tuskin lähtevät Venäjältä. Ne, jotka ovat halunneet lähteä, ovat jo lähteneet.⁵⁸

Verhovskin mukaan Jehovan todistajia on Venäjällä paljon ja he käyttäytyvät eri tavoin. On tiedossa, että hyvin harvoin he eroavat uskonnollisesta yhteisöstään. Jotkut yhteisön jäsenet muuttavat eri kaupunkiin, mutta se ei tietenkään ole pelastus, sillä kukaan ei voi tietää, missä seuraava oikeusjuttu nostetaan. Toiset taas lähtevät maasta. Jehovan todistajien ohjauskeskus ei ole ohjeistanut, miten yhteisön jäsenien tulisi toimia. Yleinen ajatus on, että Jehovan todistajat ovat kestäneet sortoa täällä aiemmin ja sitä täytyy kestää myös nyt. Useat Jehovan todistajien yhteisön nykyisistä johtajista ovat Stalinin ajan sorrosta tai myöhemmin Neuvostoliitossa vainoamisesta kärsineiden jälkeläisiä.⁵⁹

Lunkinin mukaan Verhovski, joka on myös Venäjän presidentinhallinnon alaisuudessa toimivan kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien neuvoston jäsen, on ehdottanut lainsäädännön ekstremistisen teon määritelmää muokattavan siten, että siitä esimerkiksi poistettaisiin maininta jonkun uskonnon ensisijaisena pitämisestä muihin verrattuna.⁶⁰ SOVA-keskuksen elokuussa 2018 tekemässä julkaisussa esitellään lainsäädäntöön suositeltuja muutosehdotuksia tarkemmin.⁶¹

⁵⁶ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁵⁷ Radio Free Europe/Radio Liberty 29.3.2019

⁵⁸ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁵⁹ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

⁶⁰ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁶¹ Центр "Сова" 22.8.2018

Ehdotetuilla muutoksilla monet rikosjutut olisi Lunkinin mukaan peruutettu aiheettomina. Ehdotus ei kuitenkaan saanut kannatusta. Lunkinin näkemys on, että ekstremismin vastaisesta lainsäädännöstä poistetaan jossain vaiheessa tietyt käsitteet ja sananmuodot, sillä ne koskevat Jehovan todistajien ohella yhtä lailla ortodokseja, muslimeja sekä muiden uskontokuntien edustajia. Tällä hetkellä mikään ei viittaa siihen, että lähitulevaisuudessa näitä rikosasioita käsiteltäisiin eri tavalla. Rikosasioiden uudelleen käsittely voisi tapahtua vasta sen jälkeen, kun lainsäädäntöä muutetaan, mutta sitä ei tapahdu ennen vuotta 2024.⁶²

Euroopan Jehovan todistajien yhdistyksen edustaja Jaroslav Sivulski kertoo helmikuussa 2019 julkaistussa haastattelussa, että yhteisön tilanne on juridisesti vaikea, sillä asiaan liittyen on olemassa korkeimman oikeuden päätös. Sivulski arvioi, että mahdollisia syitä Jehovan todistajiin kohdistettuun viranomaismielenkiintoon saattavat olla esimerkiksi yhteisön neutraalius poliittisessa elämässä sekä yhteisön aktiivisesti harjoittama lähetystyö. Sivulskin mukaan presidentti Vladimir Putin on sanonut keskustelevansa korkeimman oikeuden edustajien kanssa siitä, mitä tilanteessa voisi tehdä, vaikka takeita presidentin lupauksesta ei ole. Korkein oikeus voi halutessaan käsitellä päätöksensä uudelleen, mutta se edellyttäisi tahtotilaa valtion ylimmältä johdolta. Mikäli mikään ei muutu, niin kiinniotot, pidätykset ja kotietsinnät jatkuvat ja niiden määrä tulee kasvamaan. Sivulskin mukaan Venäjän Jehovan todistajilla on vain kaksi vaihtoehtoa: joko kieltää uskonsa, mitä he eivät koskaan tule tekemään, tai elää jatkuvan uhan alla.⁶³

Lunkinin mukaan Jehovan todistajien vastainen kampanja on kiinteästi yhteydessä Venäjällä vallitsevaan lännenvastaiseen hysteriaan, johon liittyvät myös lännen Venäjälle asettamat pakotteet. Kun Venäjän ja lännen välit paranevat, niin tiukoista toimista Jehovan todistajia vastaan luovutaan.⁶⁴ Norjan maatietopalvelun raportissa usean lähteen kerrotaan todenneen, että Jehovan todistajat nähdään Venäjällä lännen, erityisesti Yhdysvaltojen, edustajana, sillä yhteisö on lähtöisin sieltä. Viranomaiset ovat viitanneet Jehovan todistajiin lännen vakoojina, vaikkei heitä ole vakoilusta syytettykään, mutta Jehovan todistajien vastaisessa retoriikassa vakoilu on tuotu esiin.⁶⁵ Erään asiantuntijan kerrotaan todenneen, että Jehovan todistajat sopivat Yhdysvaltojen vastaiseen politiikkaan, sillä yhteisön ylin johto sijaitsee Yhdysvalloissa.⁶⁶

Joulukuussa 2018 pidetyssä Venäjän presidentinhallinnon alaisuudessa toimivan kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuksien neuvoston kokouksessa presidentti Vladimir Putin mainitsi, että suhtautuminen eri uskonnollisten suuntausten edustajiin voisi jossain vaiheessa olla huomattavasti liberaalimpaa. Presidentin kerrotaan todenneen, että myös Jehovan todistajat ovat kristittyjä ja hän ei oikein ymmärrä miksi heitä syytetään.⁶⁷ Samaisessa neuvoston kokouksessa läsnä olleen SOVA-keskuksen johtajan Aleksandr Verhovskin mukaan presidentin Jehovan todistajia koskeva kommentti ei kuulostanut lainvalvontaviranomaisten toimia tuomitsevalta. Pikemminkin tilanne kuulosti siltä, ettei presidentti ollut Jehovan todistajien tilanteesta ajan tasalla. Verhovski ei näe, että presidentin kommentilla olisi muuta vaikutusta kuin se, että Jehovan todistajia puolustavat tahot tulevat viittaamaan siihen. Jehovan todistajiin kohdistuvien toimien Verhovski arvioi jatkuvan entiseen tapaan: joku Jehovan todistaja pidätetään, toinen

⁶² Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁶³ YouTube/JW.assembly 8.2.2019

⁶⁴ Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018

⁶⁵ Landinfo 29.1.2019, s. 8

⁶⁶ Radio Free Europe/Radio Liberty 6.11.2018

⁶⁷ Kremlin.ru 11.12.2018; Свидетели Иеговы в России 17.12.2018; RFE/RL 22.2.2019a; World Headquarters of Jehovah's Witnesses 02/2019, s. 2

päästetään kotiarestiin tai asetetaan matkustuskieltoon, ja rikosasioiden määrä kasvaa tasaisesti.⁶⁸

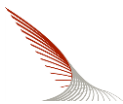
5. Venäjälle palaavat Jehovan todistajat

Human Rights Watch -järjestön varajohtaja Tanya Lokshinan mukaan joitain Jehovan todistajien vanhimpia on Venäjällä otettu kiinni. Esimerkiksi Suomessa turvapaikkaa hakevilla Venäjän Jehovan todistajilla on kotimaassaan riski tulla pidätetyksi tai joutua vankilaan yksinomaan uskonnon harjoittamisen perusteella.⁶⁹ SOVA-keskuksen Verhovski ilmaisee huolensa siitä, että Eurooppaan lähteneet ja Venäjälle palaavat Jehovan todistajat, joille ei anneta turvapaikkaa, joutuvat kotimaassa viranomaisten valvontaan. Verhovskin mukaan palaajat ovat ehdottomasti sellainen ryhmä, joka tulee olemaan poliisin mielenkiinnon kohteena. Jehovan todistajia on Venäjällä paljon, yli 100 000, eikä poliisi voi valvoa heitä kaikkia ja siksi palaajat joutuvat ensisijaisesti poliisin huomion kohteeksi.⁷⁰

⁶⁸ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

⁶⁹ Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018

⁷⁰ Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018

Lähteet:

Haastattelut

Lokshina Tanya/Human Rights Watch, marraskuu 2018. Human Rights Watch -järjestön Euroopan ja Keski-Aasian osaston apulaisjohtaja. Haastattelu Moskovassa 29.11.2018.

Lunkin Roman/Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutti, marraskuu 2018. Venäjän tiedeakatemian Eurooppa-instituutin sosiaalisen ja poliittisen tutkimuksen osaston johtava tutkija. Haastattelu Moskovassa 27.11.2018.

Verhovski Aleksandr/SOVA-keskus, marraskuu 2018. Informaatio- ja tutkimuskeskus SOVA:n johtaja. Haastattelu Moskovassa 30.11.2018.

Kirjalliset lähteet

Centre for Strategic and International Studies (CSIS) 06/2018. Religion and Violence in Russia Context, Manifestations, and Policy, Editor Olga Oliker. https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/180530_Oliker_ReligionandViolenceinRussia_Web.pdf?HLUcSpiycSLjwYXjxwk8nM49DfnpOsvT (16.4.2019)

Consultant.ru 2018. Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях" от 30.12.2001 N 195-ФЗ (ред. от 23.04.2018) (с изм. и доп., вступ. в силу с 03.07.2018), Статья 5.26. Нарушение законодательства о свободе совести, свободе вероисповедания и о религиозных объединениях.

http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/ca82e094f1dcf553b6a4bfa7b9a3271b38922c98/ (5.3.2019)

The Guardian 26.6.2016. By Alec Luhn: Russia passes 'Big Brother' anti-terror laws.

<https://www.theguardian.com/world/2016/jun/26/russia-passes-big-brother-anti-terror-laws> (5.3.2019)

Forum 18 News Service 19.2.2019. RUSSIA: Jehovah's Witness criminal cases - list.

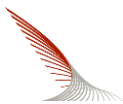
http://www.forum18.org/archive.php?article_id=2454 (28.2.2019)

Human Rights Watch 6.2.2019. Russia: Jehovah's Witness Convicted.

<https://www.hrw.org/news/2019/02/06/russia-jehovahs-witness-convicted> (26.2.2019)

Jehovah's Witnesses in Russia 6.2.2019. Dennis Christensen Found Guilty – Verdict to Be Appealed. <https://jw-russia.org/en/news/19020612-593.html> (25.2.2019)

Jehovah's witnesses 19.2.2019. Russian Court Unjustly Convicts Dennis Christensen and Imposes a Six-Year Prison Sentence. <https://www.jw.org/en/news/jw/region/russia/Russian-Court-Unjustly-Convicts-Dennis-Christensen-and-Imposes-a-Six-Year-Prison-Sentence/> (25.2.2019)

Jehovan todistajat 2019. Miksi Jehovan todistajat eivät hyväksy verensiirtoja?

<https://www.jw.org/fi/jehovan-todistajat/usein-kysyty%C3%A4/miksi-jehovan-todistajat-eiv%C3%A4t-hyv%C3%A4ksy-verensiirtoja/> (27.2.2019)

JW-ru.blogspot 2019. Свидетели Иеговы в России - Мониторинг средств массовой информации. Военком Хабаровского края заранее заявляет, что он не будет следовать закону об альтернативной службе. http://jw-ru.blogspot.com/2017/12/blog-post_28.html (27.2.2019)

Kremlin.ru 11.12.2018. Заседание Совета по развитию гражданского общества и правам человека. <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/59374> (11.3.2019)

Landinfo 29.1.2019. Temanotat. Russland: Jehovas vitner. <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2019/01/Rusland-temanotat-Jehovas-vitner-29012019.pdf> (26.2.2019)

The New York Times 16.7.2018. Jehovah's Witnesses, Fleeing Russia Crackdown, Seek Shelter in Finland. <https://www.nytimes.com/2018/07/16/world/europe/putin-trump-russia-jehovahs-witness.html> (26.2.2019)

Radio Free Europe/Radio Liberty

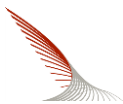
6.11.2018. Игорь Ясин: Вера сильнее режима: в России всё больше преследуют инаковерующих. <https://www.idelreal.org/a/29583668.html> (8.4.2019)

20.2.2019. 'Electric Shocks, Suffocation': Jehovah's Witnesses Say Russian Police Tortured Church Members. <https://www.rferl.org/a/jehovah-s-wintesses-say-russian-police-tortured-the-church-members/29780911.html?lflags=mailer> (26.2.2019)

22.2.2019a. 'Time Becomes A Blur When You're Experiencing Terrible Pain': Russian Jehovah's Witness Alleges Police Torture. <https://www.rferl.org/a/time-becomes-a-blur-when-youre-experiencing-terrible-pain--russian-jehovah-s-witness-alleges-police-torture/29785721.html?lflags=mailer> (26.2.2019)

22.2.2019b. Legally Bound: House Arrest For Jehovah's Witnesses In Russia. <https://www.rferl.org/a/jehovahs-witnesses-house-arrest/29784683.html?lflags=mailer> (25.2.2019)

5.3.2019. Jehovah's Witnesses In Russia Say Police Used Shocks, Beatings. <https://www.rferl.org/a/russia-jehovahs-witnesses/29805032.html?lflags=mailer> (6.3.2019)

28.3.2019. Russian Denials Of Abuse Of Jehovah's Witnesses Dismissed As 'Laughable'. <https://www.rferl.org/a/activists-denounce-russian-clampdown-on-jehovah-s-witnesses-alleged-torture/29848108.html?lflags=mailer> (8.4.2019)

29.3.2019. Scientology Properties Raided In Russia Amid Broader Clampdown On Foreign-Based Faiths. <https://www.rferl.org/a/russia-scientology-raided-clampdown-foreign-faiths/29850267.html?lflags=mailer> (8.4.2019)

Supreme Court 2017. ПОСТАНОВЛЕНИЕ ПЛЕНУМА ВЕРХОВНОГО СУДА РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ № 44, г. Москва 14 ноября 2017 г., О практике применения судами законодательства при разрешении споров, связанных с защитой прав и законных интересов ребенка при непосредственной угрозе его жизни или здоровью, а также при ограничении или лишении родительских прав, 14.7.2017. <http://www.supcourt.ru/files/24385/> (26.2.2019)

World Headquarters of Jehovah's Witnesses

15.1.2018. Interim report: Russia's attack on Jehovah's witnesses. World headquarters of Jehovah's witnesses, Office of General Counsel. https://www.jw-russia.org/sites/default/files/docs/russia_report.pdf (26.2.2019)

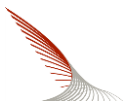
02/2019. SPECIAL REPORT: State-Sponsored Persecution of Jehovah's Witnesses Continues. February 2019. Office of public information, World Headquarters of Jehovah's Witnesses, 1 Kings Drive, Tuxedo park, NY 10987-5500, 718-560-5000 opigov@JW.org. <https://www.jw.org/en/news/legal/by-region/russia/special-report-20190322/> (8.4.2019)

YouTube/JW.assembly 8.2.2019. 2019.02.08 - Ярослав Сивульский о преследовании «Свидетелей Иеговы» в России. <https://www.youtube.com/watch?v=48Az42TzgpE> (6.3.2019)

5-tv.ru 20.4.2018. Свидетели Иеговы* год как под запретом: Чем страшна была секта и прекратила ли она свою деятельность? 20.4.2018. <https://www.5-tv.ru/news/198024/> (27.2.2019)

Ведомости (Vedomosti) 1.10.2018. Валерий Кодачигов: Закон Яровой пока не работает. <https://www.vedomosti.ru/technology/articles/2018/10/01/782493-zakon-yarovoi> (5.3.2019)

Голос Америки (Golos Ameriki) 2018. Виктор Владимиров: Год назад российские власти объявили Свидетелей Иеговы экстремистами, 19.4.2018. <https://www.golos-ameriki.ru/a/jehovah-witnesses-persecution-in-russia/4355976.html> (1.3.2019)

ИА REGNUM (IA REGNUM) 4.12.2018. На Камчатке возбудили дело против лидера ячейки «Свидетелей Иеговы»*. <https://regnum.ru/news/accidents/2530974.html> (28.2.2019)

Лента.Ру (Lenta.Ru) 24.8.2018. Российская семья год смотрела телевизор и молилась под присмотром силовиков. <https://lenta.ru/news/2018/08/24/interesting/> (28.2.2019)

Московский Комсомолец в Питере (Moskovski Komsomolets v Pitere) 21.5.2014. Врачи не знают, как уговорить «Свидетелей Иеговы» не умирать, 21.5.2014. <https://spb.mk.ru/articles/2014/05/21/vrachi-ne-znayut-kak-ugovorit-svideteley-iegovyi-ne-umirat.html> (27.2.2019)

НТВ (NTV) 23.5.2018. В Оренбурге разоблачены вербовщики секты «Свидетели Иеговы». <http://www.ntv.ru/novosti/2021629/> (27.2.2019)

ОВД-Инфо (OVD-Info) 16.5.2017. На детей Свидетелей Иеговы оказывается давление в школах. <https://ovdinfo.org/express-news/2017/05/16/na-detey-svideteley-iegovy-okazyvaetsya-davlenie-v-shkolah> (1.3.2019)

Официальный интернет-портал правовой информации (Ofitsialnyi internet-portal pravovoj informatsii)

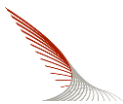
2019a. Федеральный закон от 27.12.2018 № 519-ФЗ "О внесении изменения в статью 282 Уголовного кодекса Российской Федерации". <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201812270078> (7.3.2019).

2019b. Федеральный закон от 27.12.2018 № 521-ФЗ "О внесении изменений в Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях", с.4. <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201812280002?index=3&rangeSize=1> (7.3.2019).

РИА Новости (RIA Novosti) 21.4.2017. "Свидетели Иеговы" против Минюста: когда будет поставлена точка, 21.4.2017. <https://ria.ru/religion/20170421/1492742513.html> (26.2.2019)

ТАСС (TASS) 2.8.2018. Супругов из Костромы подозревают в проведении собраний организации "Свидетели Иеговы". <https://tass.ru/proisshestiya/5424175> (28.2.2019)

Федеральная служба по финансовому мониторингу (Federalnaja služba po finansovomu monitoringu) 2019. Перечень террористов и экстремистов (действующие). Российские физические лица. <http://www.fedsfm.ru/documents/terrorists-catalog-portal-act> (28.2.2019)

Свидетели Иеговы в России (Svideteli Iegovi v Rossii)

15.5.2017. После решения Верховного суда в школах усилилось давление на детей Свидетелей Иеговы. <https://www.jw-russia.org/news/17051512-161.html> (1.3.2019)

29.5.2017. В связи с решением Верховного суда школьнице грозит перевод на другую форму обучения. <https://www.jw-russia.org/news/17052916-171.html> (1.3.2019)

8.8.2018. Как верующих в России превратили в «экстремистов»? <https://www.jw-russia.org/news/18080813-414.html> (26.2.2019)

17.12.2018. Владимир Путин: «Свидетели Иеговы тоже христиане, за что их преследовать, я тоже не очень понимаю». <https://www.jw-russia.org/news/18121716-544.html> (26.2.2019)

2019а. О нас. <https://www.jw-russia.org/about.html> (26.2.2019)

2019b. Узники совести. https://www.jw-russia.org/prisoners.html#arrested=&has_process=&sort=updated®ion= (26.2.2019)

23.1.2019. ФСБ провела серию обысков в домах верующих на Сахалине. <https://www.jw-russia.org/news/19012310-576.html> (25.2.2019)

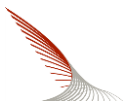
29.1.2019. В Ивановской области верующий на 2 месяца отправлен за решетку. <https://www.jw-russia.org/news/19012916-585.html> (25.2.2019)

7.2.2019а. Обыски у верующих в Саранске. Задержан отец малолетних детей. <https://www.jw-russia.org/news/19020716-595.html> (25.2.2019)

7.2.2019b. Деннис Кристенсен. <https://www.jw-russia.org/prisoners/christensen.html> (26.2.2019)

13.2.2019. В Мурманской области 2 верующих освобождены от домашнего ареста. <https://www.jw-russia.org/news/19021313-610.html> (25.2.2019)

19.2.2019а. В Архангельске задержан Свидетель Иеговы. <https://www.jw-russia.org/news/19021920-621.html> (25.2.2019)

19.2.2019b. пытки Свидетелей Иеговы в Сургуте. <https://www.jw-russia.org/news/19021923-622.html> (25.2.2019)

20.2.2019. Отвод следственной группы в Сургуте в связи с сообщениями о пытках. <https://www.jw-russia.org/news/19022017-626.html> (26.2.2019)

21.2.2019. Из СИЗО под домашний арест переведены 4 верующих. <https://www.jw-russia.org/news/19012115-569.html> (25.2.2019)

28.2.2019. Гонения на Свидетелей Иеговы дошли до Курильских островов. <https://www.jw-russia.org/news/19022816-642.html> (5.3.2019)

1.3.2019a. В Ульяновске один верующий отправлен в тюрьму, четверо — под домашний арест. <https://www.jw-russia.org/news/19030120-650.html> (5.3.2019)

1.3.2019b. Прекращено дело Аркади Акопяна, он считается несудимым. <https://www.jw-russia.org/news/19030120-651.html> (6.3.2019)

20.3.2019a. Массовые обыски у верующих в Магадане. <https://www.jw-russia.org/news/19032018-674.html> (9.4.2019)

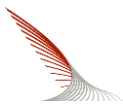
20.3.2019b. Обыски и аресты за веру в Крыму. <https://www.jw-russia.org/news/19032018-675.html> (9.4.2019)

Совет при Президенте Российской Федерации по развитию гражданского общества и правам человека (Sovet pri Prezidente Rossijskoi Federatsii po razvitiju graždanskogo obštšestva i pravam tšeloveka) 20.6.2018. Совет просит Генпрокуратуру проверить законность и обоснованность уголовного преследования Свидетелей Иеговы. <http://www.president-sovet.ru/presscenter/news/read/4729/> (28.2.2019)

Центр "Сова" (Tsentr "SOVA")

6.6.2017. свидетелей Иеговы в разных регионах принуждают увольняться с работы. https://www.sova-center.ru/religion/news/harassment/non_state_discrimination/2017/06/d37248/ (5.3.2019)

22.8.2018. Рекомендации СПЧ по совершенствованию законодательства о противодействии экстремизму и практики его применения. <https://www.sova-center.ru/misuse/publications/2018/08/d39878/> (11.3.2019)

12.12.2017. В разных регионах полицейские задерживали Свидетелей Иеговы и вторгались в их жилища. <https://www.sova-center.ru/religion/news/harassment/intervention/2017/12/d38472/> (5.3.2019)

28.12.2018. Путин подписал законы о частичной декриминализации ст. 282 УК. <https://www.sova-center.ru/misuse/news/lawmaking/2018/12/d40472/> (7.3.2019).

18.1.2019. Свидетели Иеговы опубликовали общие сведения о количестве жалоб, поданных членами религиозной организации в ЕСПЧ. <https://www.sova-center.ru/religion/news/harassment/harassment-protection/2019/01/d40534/> (5.3.2019)

31.1.2019. Факты давления на Свидетелей Иеговы со стороны силовых структур в январе 2019 года. <https://www.sova-center.ru/religion/news/harassment/intervention/2019/01/d40590/> (5.3.2019)